

BYUTVIKLING: Hvem tør reise seg på folkemøtet og være kritisk i forhold til tilpasning, kvalitet, estetikk og formål når sannsynligheten er stor for å bli utdefinert i lokalsamfunnet, spør Erling Okkenhaug.

VIL HA DEBATT: Levanger har som sørlandsbyene den beste forutsetning for stedsutvikling basert på eksisterende situasjoner. Hvordan kan man videreføre disse flotte strukturer, spør Erling Okkenhaug.

Hvem viderefører Levangers bysjel?

Levanger er i en særstilling av norske byer. Riksantikvaren er stolt over fredningsarbeidet i byen. Hvordan klarer man så å sikre gode bymiljøer som respekterer historiske sammenhenger og bebyggelse og ikke minst de vakre naturgitte kvalitetene? En rekke nye byggeprosjekter som er foreslått i Levanger de senere årene har hatt liten respekt for byens historie, varierte formater, tradisjoner og spennende grammatikk.

Levanger har som sørlandsbyene den beste forutsetning for stedsutvikling basert på eksisterende situasjoner. Hvordan kan man videreføre disse flotte strukturer?

Hvem tar vare på Levangers nye sjel, eller hvem er fellesskapets aktør i denne tid da alle aktører i byggeprosessen sloss for sine egne interesser? Egentlig ingen!

Levangsbygg flest kvier seg for å gå inn i debatten om stedsutvikling av forskjellige årsaker. Først og fremst er det krevende og det innebærer det en høy sosial risiko å bry seg, fordi utbyggingsprosjekter ofte blir frontet av profilerte personer med posisjon og makt i lokalmiljøet. Hvem tør reise seg på folkemøtet og være kritisk i forhold til tilpasning, kvalitet, estetikk og formål når sannsynligheten er stor for å bli utdefinert i lokalsamfunnet? Dernest er det ofte slik at menigmann ikke forstår hverken språket eller terminologien som arkitekter og utbyggere bruker som referanser i sine planer og prosjekter.

Innbyggerne har selv det fulle ansvaret for å ivareta byen sin. Ved å bry seg og organisere til med-

KRONIKK

Av Erling Okkenhaug
Sørlandsrefser og leder av
Allgrønn – nettverk for
human stedsutvikling

Foto: C.F.Wesenberg

virkning vil man få større gjennomslag hos politikere og andre aktører. Beboergrupper som i dag bruker sin energi på å stanse prosjekter, bør i stedet kunne gå inn i en aktiv rolle med å sette premisser for planleggingen og sikre at prosjektene tilfører lokalsamfunnet nye kvaliteter fremfor å undergrave dem man allerede har.

Byens politikere ønsker å vise at de får til noe. I denne iveren er våre folkevalgte ukritiske til innhold i reguleringsplaner og leverer ikke åpenbare og nødvendige krav til helhetlige steds-kvaliteter. Ofte er det også tette bånd mellom lokalpolitikere og utbyggere, noe som gjør det vanskelig å sikre gode nok prosesser som ivaretar stedets sjel.

De folkevalgte må definere spillereglene. «Ekstremkvalitetene» i Levanger er jo kjent. Hva er spillereglene og kodene i ny byutvikling? Denne innsikt må utvikles sammen med befolkningen. Noen prinsipielle kjøreregler for

hva stedet trenger og tåler hadde sikret mindre konflikter.

Utbyggere definerer alene hva som er «god økonomi» i sine prosjekter og kan med det diktere premisser som politikere ikke tør å motsi, av frykt for at prosjektet ikke skal kunne gjennomføres. Når prosjekter lanseres, har planleggere og utbyggere i dag et stort forsprang. Vi ser utallige eksempler på at utbyggere presenterer fantasifulle glansbilder for å selge inn sine planer, for så å barbere og banalisere det man har solgt inn, med trang økonomi som begrunnelse.

Det bør i større grad satses på varierte strukturer som forretningssidé. Et differensiert innhold gir ikke bare et større marked, men innebærer også mindre risiko. Hvis man videreutvikler Levanger med byens tradisjonelle fotavtrykk og inviterer andre til medvirkning vil man møte mindre protester og kan således utvikle med større forutsigbarhet i sine investeringer.

Levangers kommuneforvaltning legger ofte frem alt for løse reguleringsbestemmelser eller koder, som oftest kun med definerte volumer og høyder. Med tilgjengelig faglig kompetanse må vi undres over hvorfor resultatene blir så dårlige. Byplankontoret burde være en faglig garantist som viser alternativer, slik at politikere kan få vurdere hvordan nye bygg kan bidra til å berike og forsterke stedet.

Her må inviteres til åpne prosesser og tverrfaglighet. Man må sikre reguleringsplaner med grundige bestemmelser slik at man kan oppnå lokale kvaliteter bestemt for byrommenes værekraft. Medvirkning gjennom plansmier er et demokratisk og konkret svar på de siste års kritikk mot en stedsutvikling der utbyggere har fått for stor makt, og de folkevalgte føler seg bundet av private planer og uformell kontakt mellom utbyggere og kommuneadministrasjonen.

Arkitekter er i mine øyne utbyggernes nyttige idioter. Det er

uforståelig at faggruppen så ofte finner seg i å måtte forlate sine i utgangspunktet gode ideer for så å kjøpslå i sin videre medvirkning i prosjekter. Krampaktige forsøk på å være såkalt moderne ender ofte i konflikt i godt etablerte stedsmiljøer. En grundig fagdebatt om ny stedsutvikling i Levanger hindres kanskje av arkitektenes frykt for å miste sitt gode forhold til utbyggere, politikere og planmyndigheter.

Arkitektene har mye å tjene på større variasjon i utbygginger. Det sitter stadig noen få arkitekter og tegner for store prosjekter. Jeg forventer av denne faggruppen at man i større grad utnytter sitt potensielle ved å arbeide aktivt for å påvirke til bærekraftig og respektfull stedsutvikling i Levanger. Kanskje noen arkitekter også oppdager prestisjen i å utvikle et sted vel så meget som et enkeltbygg?

Erling Okkenhaug

Kommer til Levanger

Mannen bak denne kronikken, Erling Okkenhaug, har i mange år vært engasjert i byen og Levangerkulturen. Ikke minst gjennom at han har deltatt i arbeidet med Paul Okkenhaugselskapet siden starten.

Torsdag 6. mars kommer Okkenhaug til Levanger for å vise dokumentarfilmen «Sørlandsrefseren», som omhandler Okkenhaugs kamp for Risør og andre lokalsamfunn. Her vil han delta sammen med filmskaperen Pål Winsents.

Bymuseet i Levanger og Fortidsminneforeningen står bak arrangementet, hvor det også inviteres til debattmøte om utvikling av trehusbyen Levanger.